

Phát triển việc giao tiếp sớm.

Các kỹ năng giao tiếp sớm gồm nhiều kỹ năng khác nhau trong đó có các kỹ năng tương tác xã hội và chơi. Các loại hoạt động mà chúng ta có thể sử dụng để phát triển các kỹ năng giao tiếp sớm bao gồm:

- Học chơi: xây dựng mối quan hệ.
- Chơi tương tác
- Các chiến lược khuyến khích tương tác mắt-mắt.
- Các hoạt động luân phiên nhằm giúp phát triển việc giao tiếp sớm.
- Nhận thức về lưỡi và miệng.
- Tăng cường việc điều khiển thở.
- Sử dụng âm nhạc để phát triển các kỹ năng giao tiếp.
- Lựa chọn

Học chơi: xây dựng mối quan hệ

Hầu hết các trẻ nhỏ bị rối loạn phổ tự kỷ đều có những sở thích hạn chế đó là lặp lại và đơn độc. Chúng có thể chỉ yêu cầu một người lớn hoặc một trẻ tham gia vào trò chơi của chúng. Sự âu yếm vuốt ve và các trò chơi sẽ luôn cần phải có sự đồng ý của chúng.

Bước đầu tiên khi dạy một trẻ các kỹ năng mới là xây dựng mối quan hệ sao cho trẻ thích thú với bạn và sẽ tham gia vào những gì mà bạn muốn làm. Điều quan trọng là bạn đừng nản lòng trước thông điệp bằng lời hoặc phi lời nói là “hãy để con một mình” của trẻ.

Bạn có thể làm gì

- Hãy bắt đầu bằng cách ngồi bên cạnh trẻ, quan sát trẻ chơi. Trẻ có thể đứng lên và đi chỗ khác mỗi khi bạn đến ngồi gần trẻ do đó sẽ tốt hơn nếu bạn mang theo bên mình một thứ đồ chơi hấp dẫn trẻ, ví dụ: trò thổi bong bóng, đồ chơi chút chút, cái quay, dụng cụ âm nhạc.
- Khi con bạn chấp nhận sự có mặt của bạn, hãy bình luận về những gì trẻ đang làm theo một cách tích cực. Nếu trẻ đang nhìn vào quyển sách, bạn có thể nói: "Đó là một quyển sách lớn... Nó trông đẹp đấy... Hãy giở từng trang... Hết rồi!"
- Với trẻ nhỏ, bạn có thể muốn hát về những gì trẻ đang làm.
- Dần dần tham gia vào những gì trẻ đang làm. Ban đầu, chỉ nên bắt chước những gì trẻ làm. Với một số trẻ điều cần thiết có thể là ngồi bên cạnh. Nếu trẻ đang nhìn vào một quyển sách nhưng không cùng xem với bạn, bạn có thể ngồi bên cạnh và nói: “Mẹ cũng đang đọc”. Một số trẻ sẽ cho phép bạn cùng xem quyển sách với chúng nhưng bạn sẽ phải nhìn vào các trang mà chúng lựa chọn. Điều đó tốt thôi vì những gì bạn muốn là hãy cho con bạn trở nên quen thuộc với bạn, chia sẻ không gian với bạn mà không trở thành một sự đe dọa.
- Nếu con bạn đang chơi bên ngoài với một quả bóng hoặc chiếc lắc vòng nhưng không cho phép bạn chơi với với trẻ, hãy tìm một thứ tương tự và bắt chước những gì trẻ làm. Nếu trẻ thích chạy lên chạy xuống, hãy chạy lên chạy xuống bên cạnh trẻ hoặc chạy đua với trẻ lên xuống và cầm tay trẻ.
- Khi con bạn chấp nhận bạn ở bên cạnh bắt chước các hành động của chúng, hãy bắt đầu đôi khi chỉ dẫn. Nếu trẻ luôn làm đi làm lại một thứ gì đó, hãy

thay đổi một chút gì đó. Việc đưa ra gợi ý mới dường như thực sự thú vị. Ví dụ, nếu bạn đang xem một băng ca nhạc cùng trẻ, hãy bắt đầu nhẹ nhàng thay đổi nhịp điệu của băng. Nếu bạn đang chạy lên và xuống cùng trẻ, hãy thay đổi hướng và đi xung quanh các vòng tròn.

- Khi con bạn thỉnh thoảng bắt đầu theo sự chỉ dẫn của bạn và cho phép bạn chỉ đạo trẻ đôi lúc tức là bạn đã bắt đầu một mối quan hệ tốt. Hãy giữ nó thật tốt. Hãy nhiệt tình, tích cực và thú vị.

Chơi tương tác

Chơi tương tác là một dạng chơi mà thu hút sự tham gia của hai hoặc nhiều người tham gia, biết trước và phát triển các hành động của họ trong mối quan hệ với nhau. Điều đó làm tăng cường sự tương tác xã hội sớm và các kỹ năng chơi nhưng đó cũng là một dạng giao tiếp vì mỗi thành viên của trò chơi phải dựa vào các hành động của người khác, tăng cường, thay đổi, tiếp tục, chậm lại, nhanh lên, v.v.

Chơi tiếp xúc thể chất (Rough and tumble)

Đó là tên của các trò chơi mà có hoạt động mạnh và thú vị. Một người lớn sẽ bế một đứa trẻ lên và tung nó vào không khí. Đứa trẻ sẽ hét lên thích thú và giơ tay lên để được tung lên nữa. Người lớn làm lại và đứa trẻ cười và nhìn người lớn, vẫy vùng cơ thể cho thấy nó muốn được lặp lại hành động đó. “Nữa nhé” người lớn hỏi và đứa trẻ cười với một sự vui sướng khi biết trước là sẽ được bay lên không khí một lần nữa. Có nhiều kiểu chơi trong phần này. Bạn muốn con bạn thích thú đến mức bé chỉ cho bạn thấy là bé muốn nữa. Bạn muốn bé vận động cơ thể của bé, kéo bạn, nhìn vào khuôn mặt bạn, cười thích thú, tạo ra âm thanh và yêu cầu làm lại lần nữa. Ban đầu bạn có thể cần khuyến khích trẻ. Hãy nói: “Con muốn như thế nữa không?” và chờ trẻ trả lời. Đó có thể là một cái chớp mắt rất nhẹ hoặc có thể là một dấu hiệu khó nhận biết hơn thế nhưng bạn biết điều đó có nghĩa gì. “Con muốn nữa!” bạn nói và lặp lại trò chơi. Khi con bạn phát triển các kỹ năng giao tiếp, bạn có thể làm cho việc có được một sự đáp ứng điều mong đợi khó khăn hơn bằng cách theo những giai đoạn sau:

- cử động nhẹ
- cử động xác định
- tiếp xúc mắt-mắt thoáng qua
- nhìn xác định
- một dấu hiệu hoặc một cử chỉ cho biết trẻ muốn
- một biểu tượng
- một âm thanh
- một từ: ví dụ : ‘bong bóng!’ or ‘cù!’
- một cụm từ: ‘cù nữa’
- một câu: ‘đuổi con nữa đi!’

Rough and tumble là kiểu chơi thể chất.

Điều quan trọng cần nhớ là những trẻ có khó khăn về giác quan có thể nằm trong giai đoạn phát triển giác quan của trẻ và cần sự tương tác thể chất nhiều hơn nữa với người lớn xung quanh trẻ hơn là với trẻ khác.

Chơi Rough and tumble phải gây thích thú cho trẻ nếu không sẽ mất đi mục đích của việc chơi này. Hãy giới thiệu các ý tưởng khác nhau một cách từ từ để xem trẻ thực sự

thích cái gì. Một số trẻ không thích bị sờ vào người và điều quan trọng là cần phải tôn trọng điều đó và cần tìm các cách khác để phát triển chơi tương tác.

Các dạng chơi rough and tumble

- Tung con bạn lên và đón bé.
- Cho trẻ cưỡi lên lưng hoặc chân bạn
- Chơi với các thiết bị chơi mềm: nhảy, trèo, lăn.
- Đẩy trẻ nhẹ nhàng trong một bể bóng hoặc trên một cái chiếu mềm.
- Nảy hoặc lăn con bạn trên một quả bóng lớn.
- Chơi trò cù hoặc dùng lưới cù vào những vùng gây buồn.
- Xoay con bạn trong khi nắm tay hoặc vùng thắt lưng trẻ.
- Chơi trò quái vật hoặc ‘Mẹ sẽ đến để bắt con đây’
- Đu đưa hoặc tóm con bạn trên một mảnh vải lớn.
- Chơi trò trốn tìm hoặc ú oà dưới một cái chăn hoặc xung quanh vùng cửa ra vào, cửa sổ và các khoảng không có thể trốn được.
- Chơi nhảy lên và nhảy xuống trên những chiếc đệm dày, hoặc những chiếc ghế sofa cũ hoặc bất kỳ một bề mặt mềm nào.

Những cụm từ lặp đi lặp lại, hát và nhịp điệu thường là một phần quan trọng trong chơi tương tác. Chúng giúp con bạn biết trước những gì sẽ diễn ra và tăng mức độ thích thú. Khi đu đưa con bạn, bạn có thể nói: ‘một ... hai ... và ba..!’ hoặc khi chơi các trò đuổi bắt. “Mẹ đang đến bắt con đây... Mẹ đến đây!”. bò tới và lui, khi trẻ có vẻ đang mong đợi, hãy chạy đến và ôm lấy trẻ vào vòng tay của bạn.

Những ý tưởng khác trong chơi tương tác

Chơi nước

Những ý tưởng này có thể được sử dụng để thu hút sự thích thú của con bạn và phát triển sự chú ý chung: đó là, người lớn và trẻ chia sẻ sự thích thú và sở thích trong hoạt động này.

- đổ nước ra ngoài và múc vào các thùng có kích cỡ và hình dáng khác nhau.
- cho màu vào nước.
- thêm sữa tắm/xà phòng tắm và làm nổi bọt bằng một cái đánh trứng và thổi nó hoặc tạo ra các hình trong đó.
- xây dựng một toà tháp bằng gạch trên một cái cầu bắc qua nước và nói trước cho trẻ biết khi chúng đổ, nước sẽ bắn tung toé lên.
- chọc thủng một cái chai nhựa trên các cạnh và đáy của nó để nước chảy ra từ những chỗ không mong đợi.
- thổi bong bóng bằng một cái ống hút trong một cái tách có chứa một chút nước rửa bát và sữa tắm.
- thổi một quả bong bóng to và cho nó nằm lơ lửng trên mặt nước.
- dùng các đồ chơi có dây cốt trong nước, đặc biệt những thứ đồ chơi tạo ra âm thanh.

Chơi với các đồ chơi hình con rối

- Những con rối thú vị nhất là những con có thể nắm trong tay và tạo ra âm thanh

- giới thiệu từng con rối một cách từ từ vì con của bạn có thể sợ hãi lúc ban đầu. Dùng nó để cù, nói chuyện, nhảy, hát và tạo ra những âm thanh thích thú. Khuyến khích con bạn thử làm điều đó trên tay trẻ. Luân phiên hoặc dùng hai con rối để làm một cuộc hội thoại.
- các con rối rất tốt để hát các bài hát “xin chào” và “tạm biệt” vào lúc đầu và kết thúc trò chơi. Chúng thường thu hút sự chú ý của con bạn và tạo ra một sự khởi đầu tốt cho các hoạt động chơi khác. Các con rối cũng thường khích lệ sự luân phiên và tương tác xã hội.

Chơi ngoài trời

- đẩy con bạn trên một cái đu. Hãy hỏi trẻ xem trẻ có muốn đẩy nữa không. Nếu có thể hãy đứng trước mặt trẻ để đẩy trẻ để bạn có thể xem biểu lộ nét mặt của trẻ và đáp ứng điều đó.
- nhảy trên một tấm bạt lò xo. Dừng lại và hỏi con bạn xem liệu trẻ có muốn nhảy thêm vào lần nữa không và đợi trẻ đáp ứng trước khi bắt đầu lại.
- chơi trò đuổi bắt hoặc trốn tìm

Khi trẻ không chơi

Có thể sẽ rất khó khăn trong việc thu hút một số trẻ rối loạn phổ tự kỷ trong việc chơi tương tác. Hãy thử một số gợi ý sau để tiếp tục khuyến khích con bạn nhiều hơn:

- thu thập các đồ chơi và các đồ vật tạo động cơ.
- hãy để cho con bạn chỉ dẫn: hãy thử với hai đồ chơi giống nhau và bắt chước những gì con bạn làm với đồ chơi của trẻ. Nếu con bạn thích chơi trong nước, bạn cũng chơi trong nước. Dừng nắn chí khi con bạn bỏ đi, hãy thử lại lần nữa. Nếu con bạn thích nằm nhìn trời, hãy thử làm điều đó. Bạn sẽ có thể nhận thấy một số hoạt động dường như vô nghĩa lại rất thú vị và có thể chia sẻ sự thích thú ấy trong một sự im lặng mang tính bầu bạn với trẻ.
- phát triển sở thích của con bạn: việc thay đổi một sự ám ảnh thành trò chơi sáng tạo có thể khó khăn nhưng điều đó có thể cung cấp một cách thức quan trọng vào thế giới của con bạn.
- hãy cho trẻ thời gian để chơi: hãy thiết lập một thời điểm cụ thể nào đó trong ngày để chơi với con bạn. Hãy đưa việc chơi là một phần trong thói quen sinh hoạt hàng ngày của con bạn, sử dụng các dấu hiệu một cách thống nhất bằng biểu tượng, đồ vật hoặc từ. Bạn có thể nhận thấy vào những thời điểm này việc chơi trong một khu vực không có cái gì khác làm phân tán và có một số ít các hoạt động sẽ là tốt nhất.
- bạn cùng chơi: mặc dù chơi tương tác ban đầu dựa trên mối quan hệ giữa người lớn và trẻ nhưng tại một giai đoạn nào đó sau này, sẽ có ích nếu thu hút được sự tham gia của một hoặc hai trẻ khác. Chúng có thể hành động như những người làm mẫu tích cực, thể hiện sự thích thú trong các hoạt động chơi tương tác.

Các chiến lược khuyến khích tiếp xúc mắt-mắt

Tiếp xúc mắt-mắt là một kỹ năng giao tiếp tự nhiên và bạn có thể cảm thấy khó nói chuyện với ai đó khi người ta không nhìn vào bạn. Việc dạy trẻ nhìn vào bạn là một phần quan trọng trong việc thu hút sự chú ý của trẻ. Cần cẩn trọng trong khi xây dựng kỹ năng này một cách từ từ và không quá coi đó là một vấn đề lớn khi trẻ chưa làm được.

Bạn có thể làm gì

- Để khuyến khích sự phát triển tiếp xúc mắt-mắt, bạn sẽ cần một thứ gì đó thu hút sự chú ý của con bạn và thưởng bé mỗi khi bé nhìn. Ví dụ: bong bóng, quả bóng to, chuông, v.v. Hãy giữ đồ vật đó gần mặt bạn.
- Hãy làm cho các bài tập trở nên thú vị hơn bằng cách dùng các đồ chơi thúc đẩy và phần thưởng và khen sự đáp ứng tốt bằng cách nói: “nhìn tốt lắm” trong khi đưa cho con bạn một phần thưởng. Nếu con bạn kháng kháng không nhìn bạn, hãy thưởng cho trẻ nếu trẻ nhìn gần bạn và tiếp tục làm như vậy, luôn thưởng cho sự đáp ứng tốt nhất.
- Hãy cho con bạn đủ thời gian trả lời, nhưng không nên đợi quá lâu đến mức trẻ mất hết hứng thú với hoạt động hoặc trở nên tức giận. Thời gian rất quan trọng nhưng tốt hơn là bạn hãy nên chấp nhận một câu trả lời gần đúng và nói “thử rất tốt” hơn là bạn làm mất đi mọi cơ hội.
- Ban đầu, hãy khen và thưởng cho sự tiếp xúc mắt mắt trong một thời gian rất ngắn ngay cả khi nó hoàn toàn không có mục đích. Khi con bạn bắt đầu hiểu rằng bạn muốn bé nhìn bạn, hãy nâng sự mong đợi của mình lên trước khi thưởng. Tuy nhiên, điều quan trọng không phải là dạy con bạn nhìn chăm chăm vào bạn mà hãy cố gắng tạo nên một sự tự nhiên.

Các hoạt động luân phiên nhằm giúp giao tiếp sớm.

Các hoạt động luân phiên giúp xây dựng một cuộc hội thoại giữa trẻ và người lớn sau đó là giữa trẻ và bạn bè đồng lứa.

Bạn có thể làm gì

- Để bắt đầu, các hoạt động nên đơn giản và mang tính kích thích con bạn. Hãy cho trẻ thật nhiều thời gian trước khi khuyến khích và hỗ trợ trẻ trả lời.
- Khi chơi các trò chơi luân phiên, sẽ có ích nếu bạn nói: “đến lượt mẹ, đến lượt con” hoặc “lượt của mẹ, lượt của [tên con bạn], khi đó con bạn sẽ học cách ghép từ với việc đợi đến lượt mình.
- Nhiều hoạt động chơi có thể được chia sẻ trong một trò chơi luân phiên. Sau đây là một vài ý tưởng:
 - Luân phiên quay một cái nắp hoặc ấn vào một cái nút đồ chơi nguyên nhân và kết quả (một thứ đồ chơi mà sẽ tạo ra một cái gì đó khi bạn sờ vào đồ chơi đó theo một cách nào đó, ví dụ như hộp nhạc, thứ đồ chơi có thể quay, hoặc thứ đồ chơi phát ra âm thanh, v.v)
 - Luân phiên thả bóng xuống một cái ống
 - Luân phiên thổi bong bóng, thổi chong chóng, đổ cát hoặc nước.
 - Luân phiên lăn một chiếc ô tô xuống một cái rãnh trượt.
 - Luân phiên xây một cái tháp bằng những viên gạch đồ chơi hoặc đánh cho cái tháp đổ xuống.
 - Luân phiên chơi ú oà bằng một chiếc khăn hoặc một mảnh vải.
 - Luân phiên thả các hình vào một chiếc hộp.
 - Luân phiên đánh trống
 - Luân phiên đánh vào một quả bóng cao su.
 - Đẩy một chiếc ô tô tới con bạn và đợi con bạn đẩy lại cho bạn.
 - Lăn, hoặc đá một quả bóng và đợi con bạn trả nó lại cho bạn. Bắt đầu bằng lăn bóng, khi con bạn và bạn ngồi trên sàn, dậm chân ra để có một khoảng không rõ ràng để có thể chơi trò này.
 - Nảy hoặc lăn một quả bóng vào một cái chân hoặc một cái khăn tắm bằng cách giữ hai đầu của chân hoặc khăn tắm.

- o Đánh đi đánh lại một quả bóng bay giữa bạn và con bạn.
- o Hội thoại giả vờ trên điện thoại, luân phiên nói.
- o Luân phiên đổ và uống một chén trà giả vờ.
- o Luân phiên giở các trang khi đọc một quyển sách.
- o Luân phiên trượt xuống.
- o Cùng ghép hình, luân phiên đặt các mảnh vào hình.
- o Luân phiên trong một trò chơi hát.

Nhận thức về lưỡi và môi

Một số trẻ không nói được có thể không nhận thức được về lưỡi và môi và những gì chúng có thể làm mặc dù đó là những bộ phận rất quan trọng trong việc tạo âm. Các bài tập có thể giúp khuyến khích sự nhận thức về môi miệng và cử động của lưỡi bao gồm:

- Thè lưỡi bạn ra và đề nghị con bạn bắt chước bạn. Hãy đưa lưỡi lên/xuống, sang hai bên, liếm xung quanh miệng, uốn lưỡi, v.v.
- Bôi mật ong hoặc mứt lên môi và xung quanh miệng con bạn, khi đó con bạn sẽ liếm bằng lưỡi.
- Phồng má và nhìn xem con bạn có thể bắt chước được bạn không
- Thổi thành tiếng vào tay và các bộ phận khác trong cơ thể trẻ và xem trẻ có bắt chước bạn không.
- Hôn gió
- Hôn vào gương

Tăng cường việc điều khiển thở

Việc điều khiển thở cũng quan trọng đối với sự phát triển và điều khiển âm. Bạn có thể sử dụng các bài tập dưới đây để điều khiển việc thở:

- Thổi bong bóng với dụng cụ thổi bong bóng hoặc qua một cái ống hút.
- Thổi hoặc hút qua một cái ống hút
- Thổi sáo
- Thổi thuyền giấy
- Thổi bong bóng xà phòng tẩm trên tay bạn hoặc tay trẻ
- Thổi những chiếc lông
- Thở vào một chiếc gương và tạo nên các hình
- Thổi chong chóng và làm cho nó quay

Sử dụng âm nhạc để phát triển các kỹ năng giao tiếp

Hầu hết các trẻ đều thích âm nhạc và đôi khi ngôn ngữ ban đầu của chúng bắt đầu bằng các từ của một bài hát. Hát có thể làm cho các công việc không thú vị lắm trở nên thú vị, giúp phát triển chơi, thư giãn và dễ chịu.

Bạn có thể làm gì

- Hãy cố gắng tạo ra các bài hát mô tả các hành động của bạn hoặc của con bạn. Một ‘sự bình luận bằng bài hát’ về việc chơi của trẻ có thể là một cách tốt để

tham gia vào, bình luận và phát triển một cuộc hội thoại luân phiên. Đôi lúc hãy bắt chước các hành động của con bạn, sau đó thay đổi âm thanh đi một chút và xem liệu trẻ có bắt chước bạn không.

- Hãy hát một bài hát với các hoạt động, ví dụ, về nơi nào mà trẻ có thể buồn khi bị cù. Khi bài hát đã trở nên quen thuộc, hãy để một khoảng trống trước hành động xem trẻ có đề nghị cù hoặc tạo nên một cử động nào đó để chỉ sự báo trước. Hãy chắc chắn là khoảng thời gian đó đủ dài để con bạn có thật nhiều thời gian để đáp ứng nhưng chớ quá dài để trẻ không bị mất hứng thú vào việc cù.
- Ngồi đối diện với con bạn, hoặc cho con bạn ngồi vào lòng đối mặt với bạn. Hãy hát các bài hát trẻ con đơn giản, và khi trẻ đã quen, hãy bỏ một vài từ hoặc đoạn quan trọng để khích lệ trẻ bổ sung. Tiếp tục bỏ từ hoặc đoạn, nhìn vào con bạn với vẻ chờ đợi, cho con bạn một khoảng thời gian để đáp ứng nhưng không quá dài vì như thế bạn có thể làm mất hoàn toàn giai điệu của bài hát. Không được từ bỏ nếu con bạn không đáp ứng; hãy giữ mong đợi là bé sẽ bổ sung vào phần bỏ lửng bằng một âm hoặc cử chỉ. Điều đó có thể diễn ra vào lúc bạn không mong đợi nó.
- Các bài hát có thể là một cách tốt để dạy các kỹ năng bắt chước. Ban đầu hãy chỉ cho trẻ làm gì và khuyến khích trẻ nếu cần. Sau đó, dần dần rút sự trợ giúp và xem liệu trẻ có tự bắt chước hành động không.
- Bạn có thể sử dụng các hành động đơn giản như vỗ tay, hoặc vỗ trống hoặc bắt tay và giúp con bạn bắt chước hành động đó của bạn. Sau đó, những hành động này sẽ trở thành một hoạt động luân phiên rất tốt.

Lựa chọn

Cho trẻ lựa chọn là một cách tốt để giúp chúng nhận ra là các kỹ năng giao tiếp có ích như thế nào. Điều đó cũng đem lại cho trẻ một cảm giác về tính mục đích và một số điều khiển đối với môi trường của chúng.

Nếu bạn đang đề nghị con bạn lựa chọn giữa các thứ ăn phụ chẳng hạn, hãy cầm chúng lên và hỏi một cách rõ ràng: “Con muốn ăn bánh quy hay khoai chiên?” nhấn mạnh vào các từ khi bạn làm điều đó. Hãy dần thay đổi các lựa chọn theo thời gian để khuyến khích con bạn lựa chọn có mục đích và luôn tránh chọn cùng một thứ.

Có nhiều cơ hội trong ngày để cho trẻ lựa chọn. Ban đầu, không nên đưa ra quá hai lựa chọn một lúc vì điều này sẽ làm trẻ bối rối mà cần phải làm cho việc lựa chọn có ý nghĩa. Nếu trẻ cầm cả hai lựa chọn cùng một lúc, hãy đưa những lựa chọn ra xa nhau ra và đưa cái mà trẻ chạm vào đầu tiên. Bé sẽ sớm hiểu ra là bé phải chọn một thứ mà bé thích hơn.

Khi con bạn hiểu rằng các bức tranh có thể được dùng để chỉ các đồ vật thật, bạn có thể dùng các bảng lựa chọn tranh dùng các biểu tượng, hình vẽ hoặc các bức ảnh chụp.

Các chiến lược phát triển việc giao tiếp xã hội

Nhiều trẻ tự kỷ sẽ không tiến bộ qua các giai đoạn bập bẹ mong đợi và thử nghiệm với các âm của riêng chúng. Đối với trẻ tự kỷ, chúng không có mong muốn và động cơ giao tiếp bẩm sinh. Mặc dù chúng ta có thể nhận thấy là đối với trẻ tự kỷ việc giao tiếp

có lợi ích như thế nào nhưng trẻ có thể vẫn không nhận ra nhu cầu đó. Vì một số trẻ tự kỷ quá nhạy cảm với tiếng ồn và âm nền nên cần lập kế hoạch cho các hoạt động để điều chỉnh vấn đề này. Có lẽ nhân tố ảnh hưởng nhiều nhất đến việc khuyến khích trẻ tự kỷ là sử dụng các nguồn và phần thưởng để khích lệ trẻ. Một thực tế cơ bản của con người là nếu chúng ta có mục đích hoặc mong muốn chúng ta có thể mong muốn tham gia hơn.

Điều quan trọng là trẻ tự kỷ cần được cung cấp các phương tiện giao tiếp và khả năng hiểu sự giao tiếp của những người xung quanh chúng. Trẻ tự kỷ có thể không sẵn sàng hiểu các nguyên tắc của giao tiếp nhưng những nguyên tắc này có thể được phát triển thông qua việc làm mẫu và bắt chước lặp đi lặp lại.

Để phát triển các kỹ năng giao tiếp xã hội của trẻ cần phải cung cấp các hoạt động nhằm khuyến khích:

- nhận thức về những nhân tố cơ bản trong giao tiếp: tiếp xúc mắt-mắt, lắng nghe, tập trung, có người ở gần và mặt đối mặt với bạn.
- tạo ra các âm và sử dụng miệng cho các mục đích khác nhau
- các kỹ năng chỉ
- các chiến lược để cho người lớn biết là trẻ cần một cái gì đó (để phát triển khả năng nắm tay bạn đưa bạn đến thứ trẻ muốn và chỉ dẫn cho bạn)
- gọi tên đồ vật
- lời nói và ngôn ngữ sớm từ một từ trở lên.
- hiểu nghĩa
- hiểu biểu lộ nét mặt và ngôn ngữ cơ thể
- hiểu ý nghĩa của các câu ngắn khi bị phản đối một hoặc hai từ trong câu.
- giảm việc nhại lời (nếu dùng)
- hiểu nguyên tắc của giao tiếp

Các chiến lược dưới đây có thể hữu ích:

- Khi một trẻ cần một cái gì đó:
 - khuyến khích giao tiếp mắt-mắt, có lẽ bằng cách nghiêng đầu.
 - ở vị trí mặt đối mặt
 - khuyến khích chỉ vào đồ vật
 - gọi tên đồ vật trong một câu đơn giản
 - đưa ra một lời bình luận tích cực về nỗ lực giao tiếp và đồ vật hoặc hoạt động mà bạn đang được chỉ dẫn.
- Khuyến khích sử dụng tên trẻ
 - khi trẻ đến, hãy chào mừng trẻ theo gọi tên
 - dùng tên trẻ khi khen ngợi
 - gọi tên trẻ ngay cả khi bạn biết bé sẽ không trả lời, sau đó đến bên trẻ và nhắc lại tên trẻ, khuyến khích tiếp xúc mắt-mắt và sự tập trung.
 - nếu trẻ có thể chấp nhận tiếp xúc thể chất, khi bạn gọi trẻ, một người lớn khác có thể quay trẻ theo hướng đối mặt với bạn và khuyến khích trẻ trả lời.
- Khi bạn nói với trẻ, luôn ngừng lại một chút để cho phép trẻ nói hoặc làm một cái gì đó đáp lại ngay trong cuộc hội thoại.
- Khi gần trẻ, hãy sử dụng ngôn ngữ đơn giản để mô tả những gì bạn đang làm. Như thế trẻ sẽ nghe được các mẫu ngôn ngữ phù hợp.
- Hãy chơi các trò chơi có sự luân phiên, chia sẻ và tạo âm, và dùng mồi để thực hiện một loạt các hoạt động nhằm khuyến khích việc nhận thức về mồi

- và âm. Ví dụ: thổi bong bóng, bắt chước tiếng con vật kêu, thổi vào các bộ phận cơ thể phát ra tiếng, nuốt, liếm và phát âm ở những âm độ khác nhau.
- Nếu trẻ phát các âm tự phát, hãy bắt chước trẻ để khuyến khích việc tiếp tục thử nghiệm.
 - Hãy tạo các bộ mặt thú vị và các biểu lộ nét mặt khác nhau, các tiếng và âm khác nhau.
 - Sử dụng các con rối đồ chơi để hội thoại. Điều này sẽ kích lệ sự hiểu biết về nguyên tắc hội thoại.
 - Hãy nói về các biểu lộ của con người trong các bức ảnh, tranh và các trò chơi xếp hình để khuyến khích sự nhận ra và nhận thức được về biểu lộ nét mặt. Ví dụ: “Bố trông có vẻ vui” hoặc “Cô ấy buồn”.
 - Sử dụng các nhịp điệu, các trò chơi đơn giản và chơi để khuyến khích sự luân phiên và chia sẻ. Điều này cũng sẽ giúp phát triển một sự hiểu biết về sự luân phiên trong hội thoại.
 - Dán các nhãn (tranh và từ) lên các đồ vật xung quanh phòng và nhà.
 - Lặp lại các mẫu câu đơn giản thường xuyên, và không thay đổi chúng. Ví dụ: “Con muốn uống không?”. Điều này có thể đi kèm với một hành động, ví dụ: đưa ra một cái cốc.
 - Khuyến khích trẻ cho bạn thấy các thứ, gọi tên chúng và nói về chúng bằng các câu ngắn, đơn giản. Quan tâm và khen ngợi hành động. Nhắc lại cùng một mẫu câu đơn giản mỗi khi đồ vật xuất hiện và sờ vào nó nếu được để kết nối đồ vật với từ.
 - Ghép các đồ vật với các hành động để hỗ trợ việc hiểu. Ví dụ: khi bạn nói: “bây giờ đến giờ ăn tối”, hãy giơ đĩa, thìa, đĩa, v.v. của trẻ lên. Luôn dùng cùng một đồ vật.
 - Không nên dùng những lời nói gây bối rối như: hãy nhảy vào tắm đi, khi bạn thực sự có ý là: tắm đi.
 - Đặt các bức tranh gần đồ vật bạn biết là trẻ có thể muốn và khuyến khích trẻ chỉ vào hoặc đưa các tranh vẽ đến cho bạn hơn là chỉ dẫn bạn đến khu vực đó và bạn phải đoán trẻ muốn gì.
 - Để các đồ vật trẻ thích như cốc của trẻ, bánh bích quy/khoai tây chiên, các đồ chơi trẻ thích ngoài tầm với của trẻ để khuyến khích nhu cầu giao tiếp.
 - Nhìn theo các kiểu thú vị vào một cái gương, tạo các bộ mặt và nói về mặt của bạn. Hãy đưa cho trẻ một chiếc gương thứ hai để bạn có thể chia sẻ hoạt động và khuyến khích sự tham gia.
 - Nếu trẻ cố gắng một từ, nhưng nói sai. Ví dụ bố cho từ chó, luôn đưa ra một từ đúng bằng cách nói: “đúng rồi, chó”.
 - Một khi trẻ đã phát triển việc gọi tên một từ, bắt đầu mở rộng các bài tập bằng cách thêm một từ vào từ đó mỗi lần mô tả. Ví dụ: ừ, một con chó đen”.
 - Dùng các đồ chơi và các đồ vật cho các động từ chỉ hành động, gọi tên chúng cùng một lúc: Ví dụ: gấu bông đang nhảy; gấu bông đang ngủ;

Tài liệu tham khảo:

Hannah, L. (2001). *Teaching young children with autistic spectrum disorders to learn: a practical guide for parents and staff in mainstream schools and nurseries*. London: The National Autistic Society.

Wall, K. (2004). *Autism and early years practice: a guide for early years professionals, teachers and parents*. London: Paul Chapman Publishing.